

ALYTAUS KRAŠTAS

ALYTAUS KRAŠTAS. VIENINTELIAI LIETUVOJE

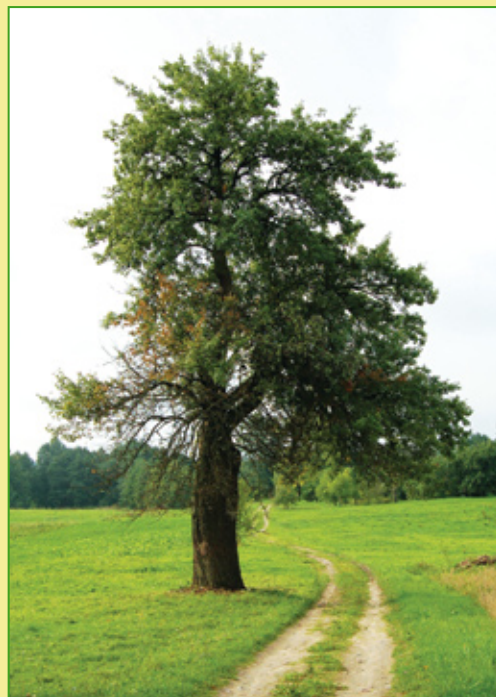
Alytaus kraštą apgaubusi žalia miškų, nepaklusnių, žaismingų upių, upelių, ežerų ir švelnaus smėliuko kalvelių skara. Čia ant kalnelio į kurią pusę bežiūrėsi – visur sveikins linguojantys miškai, žaismingai blyksinti saulė ežeruose ar Nemune ir tolumoje spindintis bažnyčios kryžius. Alytaus kraštas žymus tuo, kad jame yra unikalių, vienintelių Lietuvoje vietų, medžių, architektūros ir urbanistikos paminklų. Nuo seno šis kraštas garsus gamtos grožiu. Tik čia yra vienintelis Lietuvos biosferos rezervatas – Žuvintas. Tai pirmą ir seniausią mūsų šalyje saugoma teritorija, įkurta 1937 m. profesorius Tado Ivanausko rūpesčiu. Nemuno kilpos apglėbtas Punios šilas – didžiųjų Lietuvos girių bruožus išlaikęs miškas. Alytaus krašte auga pati seniausia ir vienintelė šalyje saugoma kriaušė. Topolių ir obelių sodo paunksnėje slepiasi Kurnėnų mokykla, kurios brėžiniai ir visos statybinės medžiagos buvo atplukdytos iš JAV. Simno ir Pivašiūnų bažnyčios unikalios savo architektūrinių epochų išskirtiniais ir vieninteliais Lietuvoje elementais. Jei kituose miesteliuose ir miestuose gyvenimas sukasi ratu, tai Butrimonyse jis sukasi trikampiu – čia yra vienintelė Lietuvoje trikampė aikštė, lėmusi viso miestelio apstatymą. Raižiuose vis dar gyva Žalgirio mūšio dvasia. Čia laiką skaičiuoja unikalūs saulės laikrodžiai, stovintys greta 1899 m. pastatytos mečetės. Šalia ant kalnelio stovi paminklas kunigaikščiui Vytautui Didžiajam. Vaikštinėjant po Nemunaitį ir mėgaujantis ramybe neįmanoma nepastebėti Nepriklausomybės kario paminklo – paskutinio skulptoriaus Vinco Grybo darbo.

Daug įdomių dalykų galima pamatyti ir sužinoti Alytaus krašte, kuris kviečia ir svetingai sutinka visus keliautojus.

SENOJI KRIAUSĖ

Nuo miškinės obels skindami mažyčius raudonskruosčius obuoliukus, kurių rūgštelė ne vienam suraukia nosį, sunkiai įsivaizduojame, jog yra ir miškinė kriaušė. Juk įprasta kriaušę laikyti tik sodų medžiu. Pati seniausia ir vienintelė kaip gamtos paveldo objektas saugoma kriaušė Lietuvoje auga Alytaus rajone, Nemunaičio seniūnijoje, Geisčių kaimo palaukėje. Kriaušės aukštis – 6 m, kamieno apimtis – 3,8 m, o amžius siekia beveik 200 metų. Šią gražuolę surasti nėra sunku. Įsukus į kelią Alytus–Nemunaitis reikia važiuoti 8 km, tada už autobusų stotelės sukti į keliuką dešinėje. Truputį pavažiavę pamiškės palaukėje pamatysite senąją kriaušę. Prie jos prieš Antrąjį pasaulinį karą kaimo jaunimas rengdavo šokių vakarus.

Šalia auga senoji kalvinė guoba, kurios kamieno apimtis net 5,5 m, aukštis – 24 m, o amžius – daugiau kaip 250 metų. Mūsų krašte tai tikras rekordas, nes guobos gyvena iki 300 metų. Dar ir šiandien pasakojamos legendos, jog kadaise, pasibaigus medžioklėms gretimuose miškuose, po ją puotaudavo Lietuvos didikai.

UNIKALUS GAMTOS KAMPELIS

Apžvelgęs visus Lietuvos ežerus iš paukščio skrydžio, nerasi kito tokio, iškarto išsiskiriančio savo slėpingumu, gyvybingumu, kaip Žuvintas. Tai didžiausia Lietuvos šlapynė – visų tipų pelkės ir seklos ežeras kartu paėmus. Šalia – skroblynais garsėjantis Buktos miškas, mažesnė Žuvinto pilių sesė Amalva ir Amalvo ežeras, netoliese tyvuliuoja Žaltytis. Jie – tikras gamtos vertybių rinkinys, išsidėstęs pačiame Dzūkijos ir Suvalkijos paribyje. Visi šie skirtingi, tačiau glaudžiai susiję gamtos kompleksai dabar saugomi Žuvinto biosferos rezervate.

Žuvintas yra seniausia ir pirmoji Lietuvoje saugoma teritorija. Profesoriaus Tado Ivanausko iniciatyva 1937 m. Žuvinto ežeras valstybės buvo nusavintas iš privačių asmenų, jo apylinkėse 1 km atstumu uždrausta medžioti paukščius ir žinduolius, paskirtas prižiūrėtojas. Žuvinto ežeras dar vadinamas Lietuvos gulbių lopšiu. Būtent iš čia gulbės nebylės paplito po Lietuvos ežerus. Čia stebėtos net 231 sparnuočių rūšys, iš kurių 153 perėjo ar peri. Čia rastos 987 augalų, 105 dumblių ir 292 grybų rūšys. Žuvinto rezervate užfiksuota apie 2000 vabzdžių, 5 roplių ir 10 varliagyvių rūšių, aptikta daugiau kaip 40 rūšių žinduolių. Pačiame Žuvinto ežere plaukioja 22 rūšių žuvys.

2002 m. Žuvintui suteiktas biosferos rezervato statusas.

2011 m. Žuvinto biosferos rezervatas įtrauktas į Pasaulinį UNESCO programos „Žmogus ir biosfera“ biosferos rezervatų tin-

klą. Tai pirmoji ir kol kas vienintelė Lietuvos vietovė Pasauliniame UNESCO biosferos rezervatų tinkle.

Prie Žuvinto ežero yra mokomasis pažintinis takas su apžvalgos bokšteliu. Atnaujintame lankytojų centre įrengta moderni ekspozicija, skirta Žuvinto ežero ir jo pakrančių gamtos įvairovei ir tvarymui. Greta – kino salė ir gamtos klasė. Daug įdomybių galima sužinoti muziejuje „Ežero evoliucija“. Kiekvieną rudenį Žuvinto biosferos rezervate rengiamos migruojančių paukščių palydos.

Žuvinto biosferos rezervato direkcija
Aleknionių k., Simno sen., 64301 Alytaus r.
Tel. +370 315 49 540
www.zuvintas.lt

PUNIOS ŠILAS – DIDŽIŲJŲ LIETUVOS GIRIŲ PALIKIMAS

Punios šilas – didžiųjų Lietuvos girių bruožus išlaikęs miškas. Tai tik nedidelė didžiųjų praeities girių, besitęsusių abipus Nemuno iki pat Prūsijos, dalis.

Dėl savo unikalaus sengirės bruožus išlaikiusio kraštovaizdžio, retų ir saugomų floros bei faunos rūšių įvairovės, Punios šilas yra vienas vertingiausių miškų Europoje. Tokių miškų yra išlikę labai nedaug.

Beveik visą šilą juosiantis Nemunas, išraiškingas reljefas, upelių gausa, nedidelės miško kirtimo apimtys ir stambūs seni medžiai sudaro sąlygas gyvuoti daugeliui retų, nykstančių rūšių, įrašytų į Lietuvos raudonąją knygą. Dabar didžioji šilo teritorija paskelbta botaniniu-zoologiniu draustiniu, o likusi dalis išskirta kaip gamtinis rezervatas.

Visus lankytojus šilas pasitinka „Pasakų taku“. Ne vienam praskaidrina nuotaiką iš medžio išdrožti įvairių pasakų personažai. Yra čia ir medinis drambliukas, kuris jau daug metų niekaip negali užaugti, nes Lietuvos klimatas drambliams yra nepalankus.

Įdomu pavaikščioti natūraliai susiformavusia šimtamečių ąžuolų alėja, kurioje senųjų, pirmųjų laikų atminimui ąžuolai pavadinti svarbiausių Lietuvai istorinių datų ir didžiųjų kunigaikščių vardais. Tarp kunigaikščių yra ir Barbora Radvilaitė. Kokiam medžiui buvo suteikta garbė gauti šį vardą? Juk ąžuolo nepavadinsi Barbora Radvilaite... Šią paslaptį sužinosite apsilankę Punios šile. Alėjos gale yra keturi ąžuolai, gamtos paminklai, kurių amžius sie-

kia daugiau nei 400 metų. Netoliese atkurta buvusi „Dainavos“ apygardos partizanų štabo žeminė. Kitoje šilo pusėje, buvusio Smalinyčios kaimo vietoje, įkurtas skulptūrų parkas. Įėjimą į jį puošia dviejų meistriškai išdrožintų žalčių vartai. Aikštelės centre iš didžiulio akmens iškaltas aukuras, kurį saugo vaidilutės ir senovės lietuvių dievas Perkūnas. Tai „Žaltės slėnis“. Punios šile yra keletas senovinių pilkapynų, siekiančių V–VI a.

Po visą šilą išsibarsčiusi daugybė įvairiausių medžio skulptūrų. Kai jau nesitiki jų pamatyti, netikėtai kelią pastoja šelmis velnias arba žvilgsniu persmelkia didžiaakė ragana, sudrausmina išdidus šilo sargas ar valiūkiškai nusišypso visus metus augantis ąžuolinis baravykas.

Prie šilo įsikūrusi Punios girininkija. Nuo 1979 m. joje veikia miško muziejus. Čia galima pamatyti nemažą medžioklės trofėjų kolekciją, senovinius kaimuose naudotus buities rakandus, miško ruošos padargus bei įrankius. Norintiems šile pailsėti ir užkasti įrengtos kelios pavėsinės su laužavietėmis.

Siekiant išvengti miško niokojimo ir šiukšlinimo, gyvūnų trikdymo, saugomų ir retų augalų žalojimo bei išsaugoti sengirės natūralumą, Punios šile yra ribojamas važinėjimas motorinėmis transporto priemonėmis.

Punios šilas yra Nemuno kilpų regioninio parko teritorijoje.

Nemuno kilpų regioninio parko direkcija

Tylioji g. 1, 59206 Birštonas

Tel. +370 319 65 613

www.nemunokilpos.lt

AMERIKIETIŠKA MOKYKLA SU BOKŠTELIU

1934 m. vasarą Kurnėnuose prasidėjo neįprastas, malonus šurmuly – mokyklos statyba. Beveik visos statybinės medžiagos (net mokyklos langų stiklai) buvo gabenamos iš Čikagos (JAV). Pradžioje jos buvo vežamos į Niujorko uostą, iš jo plukdomos į Klaipėdą, vėliau geležinkeliu pasiekdavo Alytų, iš ten arkliais kin-kytais vežimais – Kurnėnus. Už visą atplukdytą krovinį reikėjo sumokėti 41 000 litų muto. Tai vienintelė iš Amerikos atplukdyta Lietuvos mokykla. Daugiau kaip 97 m gylio mokyklos šulinio iškasimas ir betoniniai žiedai (didelė naujovė tais laikais) kainavo 10 000 litų. Mokyklos statytojai už darbo dieną gaudavo nuo 3 iki 3,5 lito. Projekto brėžiniai labai skrupulingai ir detalai buvo nubraižyti Amerikoje žaliame popieriuje baltu tušu, instrukcijos surašytos anglų kalba. Kas buvo tas geradarys, Kurnėnams padovanojęs mokyklą? Beveik visas mokyklos statybos išlaidas finansavo po studijų JAV apsigyvenęs kurnėniškis Laurynas Radziukynas. Jis vaikystėje avėdamas klumpes keliolika kilometrų iš Kurnėnų ėjo

į mokyklą Miroslave. Amerikoje prasigyvenęs ir tapęs gerbiamu žmogumi neišpuiko ir neužmiršo savo krašto. Kad tėviškės vaikams nereiktų kaip kažkada jam į mokyklą kasdien eiti daug kilometrų ir iki kraujo klumpėse nutrinti kojas, skyrė 160 000 litų mokyklos statybai Kurnėnuose. Pirmasis skambutis čia nuskambėjo 1936 m. spalį, į klases sukviesdamas 51 mokinį. Mokyklos bokštelį papuošė Vytis, Lietuvos herbas, sukurtas žinomo Alytaus keramiko Vytauto Brazdžiaus. „Lietuvos aidas“ 1936 m. apie Kurnėnų mokyklą rašė: „Kurnėnų mokykla it bažnyčia su bokštu. Vietos gyventojams atrodo savotiška ir neįprasta jų akiai, bet ji yra prabangiška, gerai įrengta, su visais patogumais. Didžiulė gimnastikos salė, erdvios klasės, patogūs mokytojams butai ir kambariai, vonios, vandentiekis daro šią mokyklą vienintelę Lietuvoje.“

Prieš Antrąjį pasaulinį karą L. Radziukynas kasmet atvykdavo į gimtinę poilsiauti. Specialiai iš Amerikos buvo atsiplukdęs automobilį, kuriuo važinėdamas po apylinkes neatsisakydavo pavėžinti ir kaimo vaikėžų. L. Radziukynas buvo inteligentiškas, geraširdis, linksmas ir kuklus žmogus. Kai kurnėniškiai pastatytą mokyklą pasiūlė pavadinti jo vardu, jis atsakė, motyvuodamas, kad tai yra ne jo, o visų Kurnėnų mokykla.

BUTRIMONYSE GYVENIMAS SUKASI TRIKAMPIU

Pasakojama, kad seniai seniai tose vietose apsigyveno prekybininkas Butrimas. Pasistatė gražius namus kelių sankirtoje (ir šiandien iš čia keliai veda į Punią, Stakliškes, Onuškę, Pivašiūnus, Alytų) ir pradėjo verstis įvairia prekyba. Daugelis pastebėjo jį išikūrus ne tik gražioje, bet ir labai naudingoje vietoje, kur pravažiuoja daug pirkėjų. Butrimo pavyzdžiu pasekė ir kiti – taip išikūrė miestelis, kurį pavadino pirmojo gyventojų vardu.

Kaip ten buvo iš tikrųjų, jau sunku pasakyti, tačiau legendoje yra tiesos, nes Butrimonių vardas kildinamas iš pavardės Butrimonis daugiskaitos. Kaimelis, tokiu pavadinimu minimas 1699 m. istoriniuose šaltiniuose, netrukus imtas vadinti miesteliu. Tarpukariu

Butrimonis buvo nemažas miestelis grįstomis gatvėmis ir sutvarkytais šaligatviais. Čia vykdavo dideli turgūs, į kuriuos suvažiuodavo žmonės ne tik iš Alytaus, bet ir iš aplinkinių apskričių. Visų dėmesį patraukdavo vienbokštė Švenčiausiojo Išganytojo bažnyčia, puošianti Butrimonis ir šandien. Pradėta statyti 1906-aisiais, dėl įvairių karų ir kitų aplinkybių baigta tik 1926 m., o iš sumanytų dviejų bokštų teliko vienas.

Šiandien miestelis yra urbanistikos paminklas. Jis kūrėsi kelių,

vedančių iš Vilniaus į Alytų ir Punią, sankirtoje. Taip susiformavusi trikampė aikštė vėliau lėmė viso miestelio apstatymą. Ir gyvenimas čia sukosi ir sukasi ne ratu, kaip kitur, o trikampiui. Dabar ši aikštė – vienintelė tokia visoje Lietuvoje. Jos atvaizdas puošia ir miestelio herbą.

Anuomet pagrindiniai Butrimonių gyventojai buvo žydai ir totoriai.

Totorius – narsius ir ištikimus savo pulkų karius – šiose aplinkėse įkurdino Vytautas Didysis.

Dešinėje pusėje prieš įvažiuojant į Butrimonis yra senosios žydų kapinaitės.

PIVAŠIŪNŲ BAŽNYČIA – VISŲ NULIŪDUSIŲJŲ UŽUOVĖJA

Pivašiūnai įsikūrę vaizdingoje kalvotoje vietovėje šalia didelio Pivašiūnų–Gineitiškių miško ir Ilgio ežero.

Manoma, kad Pivašiūnų pavadinimas kilęs iš upėvardžio Pievesa. Kadaisė upelis buvo sraunus ir gilus. Kalbama, kad kovų su kryžiuočiais laikais Lietuvos kariuomenės vyrai ir vadai čia sustodavo pailsėti ir arklių pagirdyti, ieškodavo seklesnių vietų perbristi upelį. Legenda pasakoja, kad srauni srovė galėjo raitelį su šarvais ir žirgu nunešti. Tik drąsiausieji sugebėdavo įveikti upelį.

Rašytiniuose šaltiniuose Pivašiūnai minimi nuo XVII a., tačiau įvairūs ženklai (pvz., netoli Pivašiūnų esantys pilkapiai) rodo, kad čia gyventa gerokai anksčiau. 1630 m. greta gyvenvietės iškilo medinė bažnyčia, kurios fundatorius Jonas Klockis prieš mirtį aplinkines žemes ir bažnyčią testamentu paliko Trakų benediktinų vienuolynui. Vienuoliai čia tvarkėsi beveik du amžius. Labiausiai šį kraštą išgarsino J. Klockio iš užsienio parvežtas Švč. Mergelės Marijos paveikslas, per karus ir gaisrus nenukentėjęs, XVII a. bažnytinės vyresnybės pripažintas stebuklingu. Sakoma, jog stebuklinga galia ir amžiumi jis prilijęsta Aušros Vartų Madonos paveikslui. Kardinolas Vincentas Sladkevičius 1988 m. vainikavo Pivašiūnų Mergelę su Kūdikiu popiežiaus Jono Pauliaus II dovanotomis karūnomis ir suteikė jai Nuliūdusiųjų Paguodos titulą. Šis paveikslas vaizduojamas ir Pivašiūnų miesto herbe.

1825 m. pastatyta dabartinė Švenčiausiosios Mergelės Marijos

Ėmimo į dangų medinė bažnyčia. Ji – garsiausia Alytaus krašte ir vienintelė klasicistinio stiliaus Lietuvos bažnyčia, išlaikiusi ypatingą lotyniško kryžiaus struktūrą, kuriai būdinga išilginių tūrių ir kryžmos dinamika. Bažnyčios viduje yra retai kur Lietuvoje aptinkamas apeinamas altorius. Įspūdinga interjero dalis – 15 medinių baltai dažytų skulptūrų su paausavimais. Pivašiūnai nuo seno garsūs Žolinės atlaidais, kurie čia vyksta visą savaitę. Tomis dienomis šią vietą aplanko tūkstančiai maldininkų iš visos Lietuvos ir užsienio. Pivašiūnų bažnyčia – vienas iš Jono Pauliaus II piligrimų kelio Lietuvoje objektų.

Bažnyčios šventoriaus kapinaitėse galima pamatyti medinių senųjų džiūkiškų kryžių. Greta varpinės stovi menininkės Leokadijos Belvertaitės 1945–1948 m. sukurta Švč. Mergelės Marijos su kūdikėliu Jėzumi skulptūra.

Įkalnėje, šalia laiptų į Pivašiūnų bažnyčios šventorių, stovi Rožinio džiaugsmingųjų slėpinių stotys (autorius Algirdas Judickas, 1988 m.).

Netoli bažnyčios, kitapus gatvės, senosiose kapinėse, kurios dabar jau užstatytos namais, senosios bažnyčios vietoje XIX a. viduryje buvo pastatyta Odinių (Odinčių) giminės koplyčia–mauzoliejus. Koplyčioje pamaldos nevyksta, joje saugomi bažnytinių apeigų drabužiai ir procesijų vėliavos.

Miestelį puošia paminklas, skirtas Lietuvos Tarybos nariui, Vasario 16-osios Nepriklausomybės Akto signatarui kunigui Alfonsui Petruiliui, kuris Pivašiūnų bažnyčioje klebonavo 1911–1927 metais.

Netoli bažnyčios, tik perėjus kelią, galima pakilti į Pivašiūnų piliakalnį.

Prie Ilgio ežero įrengta poilsio zona ir paplūdimys.

www.pivasiunai.lt

DVIEJŲ MILŽINŲ MIESTAS SIMNAS

Simnas – viena seniausių vietovių Alytaus rajone, minimas nuo 1382 m. Vėlesniais laikais šiose vietose buvo įsikūręs Lietuvos didžiojo kunigaikščio medžioklės dvaras.

Legenda byloja, kad labai seniai gyveno du gerieji milžinai Simas ir Sinas. Susiėjo jie draugėn ir nutarė pasirinktam miesteliui pastatyti labai gražią bažnyčią. Tačiau apsidairę aplinkui niekur nerado tinkamo kalnelio. Tada vienas puolė nešti žemių iš rytų, kitas – iš vakarų. Supylė jie kalnelį, o daubose, iš kur žemes sėmė, dabar tyvuliuoja Simno ir Giluičio ežerai. Baigę darbus vienas kitą pavaišino taboka, paspaudė rankas, po sauja brangenybių pažėrė į ežerus ir išsiskirstė kas sau: vienas – medžioti, kitas – žvejoti. Gyventojai, atsidėkodami milžinams, jų vardus sujungė į vieną – Simnas. Taip ir pavadino vietovę, kurioje jie ant kalnelio pastatė gražią bažnyčią. O ežerai su milžinų išbarstytais turtais iki šandien vilioja vietos gyventojus ir keliautojus.

Kiek šioje istorijoje tiesos, o kiek tik gražaus pasakojimo – šandien jau sunku pasakyti.

1520 m. Simne buvo pastatyta Švč. Mergelės Marijos Ėmimo į dangų bažnyčia, žavinti iki šių dienų. Dar XIX a. Simne lankėsi ne vienas užsienio renesanso tyrinėtojas, troškęs pasigėrėti šiuo architektūros perliuku. Tai seniausias statinys Užnemunėje ir vienintelė

bazilikinė kryžminio plano renesansinė bažnyčia Lietuvoje. Joje yra Švč. Marijos Rožinės altorius su Švč. Mergelės Marijos paveikslu. Jį aplankiusieji sekmadienį prieš Šv. Joną arba bet kurią iš 7 dienų po šio sekmadienio gali gauti atlydus, o kitomis dienomis laimėti 300 dienų atlydų. Altorius 1928 m. buvo privilegijuotas Vilkaviškio vyskupo. Bažnyčios dešinėje pusėje yra įmūrytas „gėdos akmuo“. Pasakojama, kad prie šio akmens viešam žmonių teismui buvo statomi padariusieji dideles nuodėmes.

Pastačius bažnyčią pradėjo augti ir pats miestelis. 1626 m. sausio 2 d. Simnui buvo suteiktos Magdeburgo teisės ir galimybė savarankiškai tvarkytis. Miestas gavo antspaudą su šv. Povilo atvaizdu, puošiančiu ir šandieną Simno herbą.

Simno miestelio centras yra urbanistikos paminklas. Jame išliko nemažai XX a. pradžios pastatų. Atnaujintoje aikštėje stovi paminklas po pasaulį išblaškytiems Simno krašto vaikams.

Porą kilometrų nuo Simno nutolęs Mergalaukis. Čia vienoje ant kaimo kalvėlių yra Pirmojo pasaulinio karo vokiečių karių kapinaitės, o pačiame jų centre – Ernsto Vurchės (Ernst Wurche) kapas. Šis karys buvo žymaus vokiečių rašytojo ir poeto Valterio Flekso (Walter Flex) draugas ir tapo jo romano „Klajoklis tarp dviejų pasaulių“ pagrindinio herojaus prototipu. Svarbiausias knygos veiksmas vyksta Simne ir jo apylinkėse. Knyga yra išversta į latvių, švedų, prancūzų ir italų kalbas.

KARYS, SAUGANTIS NEMUNAITĮ

Ant pušynuose skendinčio Nemuno kranto prieš daugelį amžių įsikūrė Nemunaitis. Tai, kad miestelis yra neatsiejamas nuo Nemuno, liudija ir jo pavadinimas: Nemunaitis – dzūkiškas malonybinis Nemuno vardas. Vyresnieji gyventojai pasakoja legendą, kad prieš daug šimtmečių čia sustojo iš užjūrių atplaukęs vikingų vadas Nemonas. Patiko jam gyventojų svetingumas ir rūpestis. Išvykdamas apdovanojo visus įvairiais turtais. Dėkingi gyventojai vado garbei pavadino vietovę Nemunaičiu. Žinios apie čia ant piliakalnio stovėjusią medinę pilį siekia XIV a. Nelikus priešų grėsmės, miestelis tapo svarbiu miško ruošos ir prekybos centru. XVIII a. Nemunaičiui buvo suteiktos Magdeburgo teisės ir herbas, kuriame pavaizduotas šv. Kazimieras. Istorinių negandų metu savivalda ir herbas buvo panaikinti (herbas grąžintas 1999 m.). XIX a. Nemunaičio apylinkės ėmė garsėti mineralinėmis versmėmis, tačiau kurortu vietovė nepaskelbta.

XX a. pradžioje Nemunaitį garsino lietuviškos draugijos, rengdavusios įvairius vaidinimus ir vakarus, turėjusios lietuviškų leidinių bibliotekėlę.

1899–1904 m. klebono Felikso Baltuškos (palaidotas bažnyčios šventoriuje) rūpesčiu buvo pastatyta dabartinė mūrinė Švč. Mergelės Marijos Gimimo bažnyčia. 1930 m. klebonas Adalbertas Vaitiekus Želnys šventoriuje įrengė Lurdo grotą. Netrukus miestelyje įsikūrė pranciškonų vienuoliai. Prie vienuolyno 1945 m. birželio 2 d. prisiekė 120 Dainavos apygardos partizanų.

1934 m. miestelyje buvo pastatytas Misijų kryžius, nugriautas net tarybmečiu.

1939 m. mokytojo Antano Saulevičiaus iniciatyva į Nemunaitį buvo pakviestas žymus to meto skulptorius Vincas Grybas. Jau po metų miestelį

turėjo papuošti Nepriklausomybės kario paminklas. Tačiau pasikeitusi politinė santvarka pakeitė šiuos planus. Ilgus metus skulptūra buvo slepiama įvairiose vietose, o 1989 m. išlieta naujai ir atidengta 1990 m. vasario 16 d.

Nemunaičio Nepriklausomybės kario skulptūra – paskutinis Vinco Grybo darbas. 1941 m. liepos 3 d. skulptorius buvo sušaudytas vokiečių.

Netoli Nemunaičio, Nemuno upės slėnio dešiniajame krante, yra klintinių tufų atodangos. Surasti jas visai nesunku – reikia nusileisti prie Nemuno ir eiti pakrante pasroviui. Šios atodangos yra vienintelės Pietų Lietuvoje ir vienos vaizdingiausių šalyje. Bendras atodangų ilgis – 900 m, plotis – 20–30 m, aukštis – 1,2–10 metrų.

RAIŽIAI. ČIA GYVA ŽALGIRIO MŪŠIO DVASIA

Raižiai tituluojami Lietuvos totorių sostine. Pirmieji totoriai Lietuvoje apsigyveno dar kunigaikščio Gedimino laikais (1316–1341), kai po Aukso ordos mūšio su Lietuva buvo paimti į nelaisvę. Baigus derybas ir pasirašius sutartis jie tapo sąjungininkais ir pasiliko. Vytautas Didysis, pradėjęs valdyti Lietuvą, viliojo gerus ir ištikimus totorių karius atvykti į Lietuvą su šeimomis, žadėdamas žemių ir privilegijų.

Atvykėlius jis apgyvendino Butrimonių ir Raižių apylinkėse. Raižiuose totoriai pasistatė mečetę (netoli jos yra totorių kapinaitės), kuri tapo jų susirinkimų centru. 1899 m. pastatyta mečetė veikė Lietuvoje net tarybmečiu. Greta maldos namų 2010 m. buvo pastatyti du saulės laikrodžiai. Vienas rodo vietos, kitas – Žalgirio mūšio lauką. Tai vieninteliai tokie laikrodžiai Lietuvoje. Tolėliau, aukščiau ant kalnelio, minint 600-ąsias Žalgirio mūšio metines, atidengtas paminklas Vytautui Didžiajam ir šiam mūšiui atminti. 5,2 m aukščio paminklas pagamintas iš granito. Jo viršutinėje dalyje įkomponuoti Gedimino stulpai ir totorių simbolis Tarak Tamga, vidurinėje – Vytauto Didžiojo valdymo (1392–1430), totorių atsikėlimo į LDK (1397) ir Žalgirio mūšio (1410) metai, apatinėje – užrašas „Vytautas Didysis – Lietuvos valdovas“.

Lietuvoje totoriai pradėjo puoselėti daržininkystės tradicijas, ėmė auginti svogūnus, česnakus, agurkus, ajerus. Su totoriais ant lietuviško stalo atkeliavo šimtalapis ir čeburekai.

Leidinį iš dalies finansavo
Alytaus rajono savivaldybės administracija

Sudarytoja

Birutė Malaškevičiūtė
Alytaus turizmo informacijos centro
vyriausioji informacijos specialistė

Naudota literatūra:

Alytaus rajono heraldika. Alytus, 2003.
Alytaus rajono gamta. Saugomos teritorijos saugomi objektai. Alytus, 2006.
Jono Pauliaus II piligrimų kelio vadovas. Kaunas, 2008.
Kolupaila S. Nemunas. Kaunas, 1940.
Lankininkas V. Nemunaičio praeitis. Alytus, 2001.
Lietuvos architektūros istorija. Vilnius, 1994.
Misių K., Šimkūnas R. Lietuvos katalikų bažnyčios. Vilnius, 1993.
Nukentėję paminklai. Vilnius, 1994.
Šeškevičius A., Šeškevičius A. Simnas. Alytus, 2006.
Remtasi 1930–1939 m. laikraščiu „Lietuvos aidas“ ir „Lietuvos žinios“ straipsniais.

Nuotraukų autoriai:

Giedrius Bernatavičius, Simona Levulytė, Aleksandras Lisinas, Birutė Malaškevičiūtė, Arūnas Pranaitis, Vytenis Skendelis, Žydrūnas Sinkevičius, Zita Stankevičienė, Mindaugas Šematulskis, Lena Valentaitė.

Alytaus turizmo informacijos centras
Rotušės a. 14A, 62141 Alytus
Tel.: +370 315 52 010, +370 687 07 703
Faksas +370 315 51 982
El. paštas info@alytus-tourism.lt
www.alytus-tourism.lt

